

AI dětem

Kurikulum umělé inteligence pro ZŠ a SŠ

Karty pro rozvoj digitální kompetence

Analýza textu pomocí generativní umělé inteligence

kurikulum.aidetem.cz/karty-digitalni-kompetence

Vypracovala: Eva Nečasová

Odborný garant: garantura zatím neproběhla

Jazyková korektura: zatím neproběhla

Poslední aktualizace: 05/2025

Verze: 01

Digitální kompetence 2023:

Využití a zapojení; Informace a komunikace;

Tvorba a vyjádření; Efektivita a inovace.

Formulář
pro připomínky

Jak s touto metodikou pracovat

Tato metodika je univerzálním návodem pro využití generativní umělé inteligence (GenAI) při analýze textu. Je navržena tak, aby ji bylo možné uplatnit napříč různými předměty – od literatury a společenských věd až po přírodní vědy, tedy všude tam, kde se pracuje s textem. Nenajdete v ní konkrétní výukové scénáře ani detailní didaktická rozpracování – cílem je nabídnout otevřený prostor pro různé formy využití podle potřeb vyučujícího a konkrétního tématu.

Pět úrovní využití generativní AI

Pět úrovní využití generativní AI je obecný rámec navržený Leonem Furze, který pomáhá pedagogům určovat a komunikovat míru zapojení generativní AI v různých úlohách. Podporuje férové a vědomé používání této technologie ve výuce tak, aby sloužila pro rozvoj žáků. Plně rozpracovaný a aktualizovaný rámec naleznete na stránkách chatveskole.cz

[Přejít na rámec](#)

1 Žádná GenAI

První úroveň představuje aktivity v kontrolovaném prostředí, kde používání GenAI nástrojů není povoleno. Žáci pracují samostatně, aby bylo možné ověřit jejich skutečné znalosti, dovednosti a porozumění.

2 Příprava s GenAI

Na této úrovni může být GenAI užitečným pomocníkem při plánování a rozvíjení nápadů. Zároveň by úlohy pro žáky měly cíleně navrženy tak, aby prověřily jejich schopnost výstupy GenAI dále rozvíjet, nikoli jen převzít.

3 Spolupráce s GenAI

Na této úrovni je GenAI vnímána jako pomocník, zejména v kontextu zpětné vazby. Klade důraz na rozvoj kritického myšlení – konkrétně schopnost rozpoznat chyby, předsudky či nepřesnosti v generovaném textu.

4 GenAI naplno

Oproti předešlým úrovním, tato přináší posun od řízeného používání GenAI k ověřování toho, co žák skutečně umí a jak smysluplně a efektivně využívá nástroje GenAI k řešení problémů a rozvoji vlastního myšlení.

5 Objevování GenAI

Na této nejvyšší úrovni GenAI není pouze nástrojem, ale hlavně prostředkem k objevování nových cest ve vzdělávání. Místo aby využití GenAI omezovala nebo řídila, tato úroveň podporuje vznik originálních přístupů a výstupů napříč obory. Navazuje na principy, jako je autenticita či kritické myšlení, a posouvá je dál – i do oblastí, které jsou zatím spíše vizí než běžnou praxí.

Analýza textu

Analýza textu je klíčovou dovedností napříč předměty. Je to proces zkoumání a posouzení textu, jehož účelem je porozumění struktury, významu, jazykových prostředků a záměru autora. Pomáhá odhalit hlubší souvislosti, hodnotit informace a kriticky o obsahu přemýšlet. Chatboti mohou v tomto procesu plnit roli průvodce, partnera v dialogu nebo hodnotitele.

Cíle zkoumání a posouzení textu

Na základě kritérií ¹ identifikuj jednotlivé složky textu, urči ² jejich hodnotu a ³ vztahy mezi nimi. ⁴ Formuluj závěr.

Díličí metody pro zkoumání a posouzení textu

- ¹ ² **Podtrhávání klíčových slov**
Žáci podtrhují důležitá slova nebo fráze. Jednotlivé barvy mohou určovat jejich důležitost. Cílem je zaměřit pozornost na významové složky, odhalit strukturu textu a porozumět klíčovým pojmům.
- ¹ **Podvojný deník**
Žáci rozdělí stránku na dvě části – na levou zapisují doslovné citace z textu a na pravou přidávají vlastní komentáře, postřehy či otázky k těmto úryvkům. Mohou také reagovat kresbou.
- ² ³ **Myšlenkové nebo konceptuální mapy**
Žáci vizuálně znázorní hlavní a vedlejší myšlenky a jejich propojení. Cílem je identifikace hierarchie a vztahů mezi myšlenkami.
- ² **Plus–mínus–zajímavé (PMZ)**
Žáci hodnotí text podle toho, co považují za relevantní (+), co naopak ne (-) a co je zaujalo (*).
- ² ³ **Třídění informací**
Žáci rozdělí informace do kategorií (např. fakta vs. názory, příčiny vs. důsledky...). Cílem je porozumět vztahům mezi jednotlivými složkami textu.
- ⁴ **Tvrzení–důkaz–vysvětlení**
Žáci na základě kritérií formulují svůj závěr, doloží ho důkazem a krátce vysvětlí jeho význam.

Možná kritéria (na co se při analýze mohou žáci zaměřit)

- + **Obsah a významy:** Zaměř se na hlavní myšlenku, klíčová témata a poselství textu. Zkoumej, co chce autor sdělit a jaký význam text nese pro čtenáře.
- + **Struktura:** Sleduj, jak je text členěn, jaká je jeho kompozice a jak autor postupuje při výstavbě sdělení. Všiměj si způsobů argumentace nebo vyprávění.
- + **Jazykové prostředky:** Identifikuj stylistické prvky, jako jsou metafory, přirovnání, jazykové figury nebo slovní hříčky. Zkoumej, jak působí na čtenáře.
- + **Postavy (v literatuře):** Zkoumej motivace postav, jejich vývoj a vzájemné vztahy. Všiměj si, jak se postavy proměňují a jakou roli hrají v příběhu.
- + **Perspektiva a vypravěč:** Urči, kdo příběh vypráví a jak. Zjisti, zda je vyprávění objektivní nebo subjektivní a jak ovlivňuje porozumění textu.
- + **Cílová skupina:** Zamysli se, pro koho je text určen a jak je tomu přizpůsoben jazyk, obsah a forma. Jak text komunikuje se svým čtenářem?
- + **Účinnost sdělení:** Posuď, do jaké míry text naplňuje svůj účel – informovat, přesvědčit, pobavit nebo vyvolat emoce. Co mu v tom pomáhá?
- + **Vazba na kontext:** Zvaž kulturní, historické nebo společenské souvislosti textu. Jak text reaguje na dobu svého vzniku nebo jak může souviset se současností?

Aktivity pro žáky dle pěti úrovní využití GenAI

01

Žádná GenAI

Žák samostatně identifikuje jednotlivé složky v textu a označí jejich hodnotu.

Například: Žák v textu (článek, úryvek, příběh...) podtrhne klíčová slova a pomocí barev určí jejich důležitost.

Kritérium hodnocení: Žák vyjmenuje nejdůležitější klíčová slova a svými slovy vysvětlí jejich význam.

Rozšíření úkolu: Žák shrne hlavní myšlenky a formuluje závěr.

Například: Žák shrne hlavní sdělení a zhodnotí jeho účinnost na cílovou skupinu.

Kritérium hodnocení: Žák svými slovy zhodnotí účinnost sdělení na cílovou skupinu a podloží svá tvrzení.

02

Příprava s GenAI

Žák společně s chatbotem vytvoří otázky pro analýzu textu a poté odpovědi samostatně vypracuje.

Například: Žák předloží text určený k analýze chatbotovi a napíše instrukci:

„Vygeneruj sadu pěti otázek pro analýzu toho textu. Otázky povedou k rozvoji kritického myšlení.“

Následně odpovědi na otázky žák samostatně vypracuje.

Kritérium hodnocení: Žák uvede otázky vytvořené chatbotem, zhodnotí jejich kvalitu a vytvoří správné odpovědi. Zhodnotí přínos spolupráce s chatbotem.

Varianta úlohy: Žák pomocí chatbota identifikuje klíčová sdělení v textu a seřadí je na základě důležitosti. Poté samostatně (bez využití chatbota) rozdělí sdělení do kategorií (např. fakta vs. názory, příčiny vs. důsledky...).

Kritérium hodnocení: Žák vyjmenuje jednotlivá sdělení a vysvětlí, na základě čeho je zařadil do jednotlivých kategorií. Zhodnotí přínos spolupráce s chatbotem.

03

Spolupráce s GenAI

Žák vybere z textu klíčová sdělení, seřadí je dle důležitosti a rozdělí do kategorií. Poté získá na svá zhodnocení zpětnou vazbu od chatbota.

Žák vybere z textu klíčová sdělení, seřadí je dle důležitosti a rozdělí do kategorií (např. fakta vs. názory, příčiny vs. důsledky). Poté poskytne analyzovaný text i svá vyhodnocení chatbotovi a formou rozhovoru ověřuje vlastní porozumění a porovnává své závěry s těmi od chatbota.

Možný průběh konverzace s chatbotem:

– „Z tohoto textu [žák vloží analyzovaný text] vyber [tři] klíčová sdělení, seřaď je dle důležitosti a rozděl je do kategorií [žák uvede kategorie]. Krátce vysvětlí, na základě čeho jsi sdělení do jednotlivých kategorií zařadil.“

Chatbot vygeneruje svou odpověď a žák následně vloží svá zhodnocení a instruuje chatbota:

– „Porovnej svá zhodnocení s mými [žák vloží svá zhodnocení] a dej mi zpětnou vazbu.“

Kritérium hodnocení: Žák vyjmenuje jednotlivá sdělení a vysvětlí, na základě čeho je zařadil do jednotlivých kategorií. Popíše, jak svůj výstup upravil na základě zpětné vazby od chatbota.

04

GenAI naplno

Žák pomocí chatbota analyzuje po obsahové a významové stránce text. Žák poté výstup samostatně posoudí.

Žák text nejprve přečte a kriticky zhodnotí. Podkladem pro hodnocení je ovšem žákovo samostatné posouzení chatbotova výstupu na základě kritérií, která určil pedagog. Žák může použít více jazykových modelů (případně aplikací) a porovnat jejich výstupy mezi sebou.

Kritérium hodnocení: Žák posoudí analýzu textu provedenou chatbotem a navrhne její vylepšení.

Pokud pro analýzu použil více jazykových modelů, porovná a zhodnotí efektivitu a správnost jejich výstupů.

05

Objevování GenAI

Žák vytvoří a otestuje AI asistenta určeného k analýze textů.

Asistenta může žák vytvořit v libovolné aplikaci, která to umožňuje. [Více o AI asistentech zde](#). Asistenta otestuje nejprve sám a následně nechá jeho fungování zhodnotit spolužáky. Pro tento účel může využít [tento pracovní list](#).

Kritérium hodnocení: Žák vytvoří AI asistenta určeného k analýze textů a na základě zpětné vazby od spolužáků zhodnotí jeho fungování.